

УДК 336.144:354

Є. М. Фетіщенко, аспірант кафедри управління національним господарством та економічної політики Національної академії державного управління при Президентові України

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Досліджено нормативні акти з питань планування видатків Державного бюджету України і запропоновано їх класифікацію. Визначено нормативні акти, які потребують удосконалення, та проаналізовано необхідність розробки та затвердження нових документів у сфері планування видатків Державного бюджету України.

Ключові слова: нормативний акт; планування видатків Державного бюджету України; Міністерство фінансів України; учасники бюджетного процесу; головні розпорядники коштів Державного бюджету.

The normative acts regarding the planning of the Ukraine Government budget expenditures are researched. Their classification is proposed. The normative acts that need improvement are defined. The necessity to develop and approval new documents regarding the planning of the Ukraine Government budget expenditures is determined.

Key words: normative act; planning of the Ukraine Government budget expenditures; Ministry of Finance of Ukraine; participants of the budget process; main managers of Government budget funds.

Постановка проблеми. В сучасних умовах фінансової, економічної та політичної нестабільності в Україні особливої актуальності набувають питання ефективного розподілу видатків Державного бюджету як основного чинника забезпечення макроекономічної стабільності та суспільного добробуту. Однією з умов виваженого планування видаткової частини Державного бюджету України є наявність необхідної нормативної бази.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі окремі питання нормативного забезпечення процесу планування видатків Державного бюджету України розглядали вітчизняні теоретики й практики, зокрема, Ф. Ярошенко, В. Бодров, І. Розпутенко, Н. Корнієнко, С. Федчук. Водночас у зв'язку із плінністю вітчизняного законодавства існує потреба в додатковому комплексному аналізі нормативних засад планування видатків Державного бюджету.

Мета статті – проаналізувати нормативні акти з питань планування видатків Державного бюджету України та визначити ті, що потребують удосконалення, а також запропонувати класифікацію зазначених документів відповідно до проведеного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Основи планування видатків Державного бюджету встановлено у Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [0]. Відповідно до ст. 95 Основного закону, будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, їх розмір і цільове призначення визначаються виключно Законом про Державний бюджет України.

© Є. М. Фетіщенко, 2016

Головний нормативний документ, який регулює процес планування видатків Державного бюджету, – Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [2].

По-перше, у Бюджетному кодексі України визначено поняття видатків бюджету, сформульовано принципи планування видатків державного бюджету. Так, під видатками державного бюджету слід розуміти кошти, спрямовані на здійснення програм і заходів, передбачених Законом про державний бюджет України на відповідний бюджетний період, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум.

По-друге, у Бюджетному кодексі України встановлено метод планування видатків державного бюджету, а також його особливі складові. Відповідно до ст. 20 в бюджетному процесі на рівні державного бюджету застосовується програмно-цільовий метод. Особливість методу полягає в тому, що “спочатку визначаються результати, яких необхідно досягти, а вже потім вирішується питання про те, які фінансові ресурси необхідні для досягнення цих результатів” [3, 32]. Програмно-цільовий метод планування бюджетних видатків в Україні використовується з 2002 р., мету його запровадження визначено в Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 р. № 538-р [4]. Її суть – встановлення “безпосереднього зв’язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання”. Крім мети, зазначений документ визначає основні принципи застосування програмно-цільового методу, елементи програмно-цільового методу, зокрема формування бюджету в розрізі бюджетних програм та застосування середньострокового бюджетного планування.

По-третє, в Бюджетному кодексі України зазначено організаційні засади планування видатків Державного бюджету та відповідальних виконавців. Згідно зі ст. 32, відповідальним за підготовку проекту Державного бюджету, в тому числі його видаткової частини, є Міністерство фінансів України. У своїй роботі Міністерство фінансів України тісно співпрацює з іншими учасниками бюджетного процесу, включаючи Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Так, прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України на плановий і наступні за плановим два бюджетні періоди, розроблені останніми, є базою для підготовки Міністерством фінансів України попередніх показників граничних видатків державного бюджету, на плановий і наступні за плановим два бюджетні періоди, а також проекту Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період.

Крім того, в Бюджетному кодексі України встановлено необхідність розробки та запровадження інших нормативних документів з питань планування видатків Державного бюджету України. Відповідно до ст. 34, Міністерство фінансів України розробляє і доводить до головних розпорядників бюджетних коштів – бюджетних установ в особі їх керівників, уповноважених на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов’язань та здійснення витрат бюджету – інструкції з підготовки бюджетних запитів.

Бюджетний запит – “... важливий плановий документ, який виступає першоосновою для формування бюджету за програмно-цільовим методом” [5, 392], і містить пропозиції головного розпорядника бюджетних коштів щодо обсягу фінансових ресурсів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди. У підготовленому запиті зазначено інформацію щодо проекту граничного обсягу видатків головного розпорядника бюджетних коштів у цілому за бюджетною програмою та за функціональною й економічною класифікаціями [6].

Порядок складання бюджетних запитів, їх розгляду та аналізу встановлено в Інструкції з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06.06.2012 р. № 687 [7]. Згідно з п. 1.2 зазначеного документа, бюджетний запит готується у паперовому та електронному вигляді за трьома формами. Форми бюджетного запиту представлено у додатках 1–3 до Інструкції з підготовки бюджетних запитів, а порядок їх заповнення – в розділах III–V. Другий розділ містить правила розрахунку видатків на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди, в тому числі встановлює, що обчислення показників здійснюється відповідно до “результатів оцінки ефективності бюджетних програм, проведеної з урахуванням методичних рекомендацій щодо оцінювання ефективності бюджетних програм”. Наразі це Методичні рекомендації щодо оцінювання ефективності бюджетних програм, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608 [8].

Оцінювання ефективності бюджетних програм передбачає заходи з моніторингу, аналізу та контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів. Воно здійснюється на підставі результативних показників бюджетних програм, які розробляються згідно з Загальними вимогами щодо визначення результативних показників бюджетних програм, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10.12.2010 р. № 1536 [9]. Результати проведення оцінювання можуть стати як підставою для розробки пропозицій до проекту бюджету на плановий бюджетний період та до прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди, так й індикатором для зупинення реалізації відповідних бюджетних програм.

Серед інших нормативних документів, якими керуються в процесі планування видатків державного бюджету, можна назвати ще декілька.

Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 “Про бюджетну класифікацію” [10] визначає функціональну, економічну та відомчу класифікації видатків бюджету, структуру кодування програмної класифікації видатків державного бюджету. Порядок застосування економічної класифікації видатків бюджету, призначеної для чіткого розмежування видатків бюджетних установ та одержувачів бюджетних коштів за економічними характеристиками операцій, які здійснюються відповідно до функцій держави, встановлено в Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 р. № 333 [11].

Інструкція про статус відповідальних виконавців бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.12.2001 р. № 574 [12], розмежує права і відповідальності головного розпорядника коштів Державного бюджету України та розпорядника коштів державного бюджету нижчого рівня, який виконує бюджетну програму в системі головного розпорядника. Документ встановлює особливості участі зазначених виконавців у процесі формування державного бюджету, а також визначає їх повноваження, серед яких розробка планів діяльності на плановий та наступні за плановим два бюджетних періоди відповідно до Методичних рекомендацій щодо розроблення планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів (за бюджетними призначеннями, визначеними Законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період) на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 25.07.2012 р. № 869 [13].

Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 [14], встановлюють порядок дій головних розпорядників бюджетних коштів та Міністерства фінансів України під час складання паспортів бюджетних програм, вимоги до складання паспорта бюджетної програми та звіту про його виконання, в тому числі форми паспорта бюджетної програми та звіту про його виконання.

Інструкція про складання і виконання розпису Державного бюджету України, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 28.01.2002 р. № 57 [15], визначає функції, повноваження та порядок дій структурних підрозділів Міністерства фінансів України, головних розпорядників коштів Державного бюджету України та розпорядників коштів державного бюджету нижчого рівня, Державної казначейської служби під час складання розпису асигнувань державного бюджету.

Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 [16], встановлює правила підготовки, розгляду та затвердження основних планових фінансових документів бюджетних установ, відповідно до яких вони отримують доходи та здійснюють видатки. Документом визначаються види кошторисів, їх складові частини, порядок дій Міністерства фінансів України, розпорядників коштів Державного бюджету, бюджетних установ під час складання, розгляду, затвердження кошторисів.

Попри наявність необхідної нормативної бази з питань планування видатків Державного бюджету України наразі процес складання державних видатків має певні труднощі. Відповідно до Стратегії оптимізації кількості бюджетних програм, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.04.2011 р. № 292-р [17], та Стратегії розвитку системи управління державними фінансами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 774-р [18], основні проблеми у сфері планування видатків державного бюджету – це недосконалість програмно-цільового методу (а саме методологічної бази щодо визначення результативних показників бюджетних програм, невідповідність бюджетних програм функціям, завданням та планам діяльності головних розпорядників бюджетних коштів), неповна обізнаність головних розпорядників бюджетних коштів з питань середньострокового бюджетного планування й прогнозування, стратегічного планування, а також недостатня відкритість бюджетного процесу (в тому числі на стадії планування видатків державного бюджету).

Передумовою для розв'язання останньої проблеми стала затверджена Указом Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016 [19] Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 рр., де серед інших завдань із забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної політики визначено сприяння запровадженню обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проекту Державного бюджету.

Залучення громадськості до участі в плануванні видатків Державного бюджету України також передбачається здійснити за допомогою реалізації Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет”, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 92-р [20]. Згідно з документом на веб-порталі “С-data” (офіційному державному інформаційному ресурсі в мережі Інтернет, де наразі оприлюднюється інформація про використання бюджетних коштів), у найближчі три роки буде запроваджено розділ “Бюджет для громадян”, який презентує

туватиме широкому колу громадськості інформацію про державний бюджет, а саме: загальна характеристика видатків державного бюджету з відокремленням тих, що спрямовуються на фінансування соціально значущих заходів, інформація про розподіл видатків за напрямками бюджетної політики та цільовими програмами, інвестиційними проектами, а також показники результатів їх реалізації, інформація та інфографіка про виконання видаткової частини державного бюджету з поясненням різниці між запланованими і фактичними показниками. Очікується, що публікація зазначених матеріалів не тільки надасть доступ громадянам до інформації про публічні кошти на стадії планування, але й забезпечить “можливість зворотного зв’язку та експертного обговорення”, посилить контроль з боку громадськості за процесом планування видатків Державного бюджету України, підвищить ефективність використання бюджетних ресурсів [20].

З огляду на вищезазначене можна стверджувати, що за останні п’ятнадцять років в Україні створено значну систему регулювання процесу планування видатків Державного бюджету України. Законодавчо визначено принципи, методи, організаційні засади планування видатків державного бюджету, функції та повноваження учасників бюджетного процесу, методики й правила розрахунку бюджетних видатків. Крім того, встановлено основні проблеми у сфері планування видатків державного бюджету, а також прийнято декілька документів, націлених на їх розв’язання.

Аналіз існуючої нормативної бази з питань планування видатків Державного бюджету України дозволив визначити акти, які потребують удосконалення, а також документи, які необхідно розробити та затвердити з метою підвищення ефективності складання бюджетних видатків. Пропозиції щодо актуалізації нормативної бази відповідно до окремих завдань Стратегії розвитку системи управління державними фінансами наведено в табл. 1.

Розглянуті в дослідженні нормативні акти з питань планування видатків Державного бюджету України, на нашу думку, можна класифікувати за кількома ознаками.

За **характером дії** вони поділяються на акти, які безпосередньо регулюють процес планування видатків державного бюджету, та акти, спрямовані на удосконалення процесу планування видатків державного бюджету.

До першої групи належать Бюджетний кодекс України, накази Міністерства фінансів України тощо. Другу групу становлять розпорядження Кабінету Міністрів України “Питання оптимізації кількості бюджетних програм”, “Про Стратегію розвитку системи управління державними фінансами”, “Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет”, Указ Президента України “Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні”.

Акти, які регулюють процес планування видатків державного бюджету, доцільно згрупувати за **сферою впливу**. Відповідно до цієї ознаки вказані документи можна поділити на дві групи: *загальні*, які регулюють процес планування видатків державного бюджету в цілому (наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі”), та *спеціальні*, які регулюють окремі питання планування видатків державного бюджету або діяльність конкретних учасників бюджетного процесу на певних етапах планування видатків державного бюджету (наприклад, наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів”).

**Аналіз необхідності актуалізації нормативної бази
з питань планування видатків державного бюджету**

Завдання Стратегії розвитку системи управління державними фінансами	Пропозиції щодо актуалізації нормативної бази
Удосконалення методологічної бази щодо визначення результативних показників бюджетних програм, зокрема в частині забезпечення кількісного вираження очікуваних результатів виконання бюджетних програм та їх відповідності пріоритетам державної політики	Внесення змін до: – наказу Міністерства фінансів України “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм”; – наказу Міністерства фінансів України “Про результативні показники бюджетної програми”
Удосконалення методики розрахунку видатків та надання кредитів з державного бюджету на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди за результатами оцінювання діючої системи середньострокового бюджетного прогнозування	Внесення змін до: – наказу Міністерства фінансів України – “Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів”; – Постанови Кабінету Міністрів України – “Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ” (у разі необхідності)
Забезпечення взаємозв’язку процесу планування діяльності головних розпорядників бюджетних коштів та бюджетного процесу, спрямування заходів і фінансових ресурсів на досягнення цілей, визначених планами діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, скорочення завдань, програм і проектів, які не є пріоритетними та/або не забезпечені фінансуванням	Внесення змін до наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів (за бюджетними призначеннями, визначеними законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період) на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим”
Створення умов для більш широкої участі громадськості в бюджетному процесі	Розроблення та затвердження: – Порядку проведення обов’язкових публічних консультацій у процесі підготовки проекту Державного бюджету; – Плану заходів щодо реалізації Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет”

Використовуючи загальноприйняту класифікацію нормативно-правових документів [21, 364–366], акти, які регулюють процес планування видатків державного бюджету, можна систематизувати за юридичними ознаками. Вищу **юридичну силу** серед актів, які регулюють процес планування видатків державного бюджету, мають Основний закон та Бюджетний кодекс України. Далі за ієрархією йдуть підзаконні нормативні акти – постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів України. За **суб'єктами нормотворчості** зазначені документи поділяються на акти Верховної Ради України, акти Кабінету Міністрів України, акти Міністерства фінансів України.

Розподіл нормативних актів, що регулюють процес планування видатків державного бюджету, відповідно до наведених ознак подано в табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл нормативних актів, що регулюють процес планування видатків державного бюджету, за основними ознаками

	Нормативні акти	За характером дії		За юридичною силою	За суб'єктами нормотворчості			
		Загальні	Спеціальні		Законодавчі	Підзаконні нормативні акти	Акти Верховної Ради України	Акти Кабінету Міністрів України
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Конституція України	+		+		+		
2	Бюджетний кодекс України	+		+		+		
3	Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі”	+			+		+	
4	Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів”		+		+			+
5	Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм”		+		+			+

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Наказ Міністерства фінансів України “Про результативні показники бюджетної програми” (загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетних програм)		+		+			+
7	Наказ Міністерства фінансів України “Про бюджетну класифікацію”	+			+			+
8	Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету”		+		+			+
9	Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження Інструкції про статус відповідальних виконавців бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі”		+		+			+
10	Наказ Міністерства фінансів України “Про паспорти бюджетних програм” (Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання)		+		+			+
11	Наказ Міністерства фінансів “Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету” (Інструкція про складання і виконання розпису Державного бюджету України)		+		+			+
12	Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ”		+		+		+	
	РАЗОМ	4	8	2	10	2	2	8

*Умовні позначення: “+” – приналежність нормативного акта до відповідної групи згідно з визначеними класифікацією ознаками.

Акти, спрямовані на удосконалення процесу планування видатків державного бюджету, як і будь-які інші нормативні документи, також можна охарактеризувати за юридичними ознаками, проте, зважаючи на їх незначну кількість (чотири), пропонувати окрему класифікацію, на нашу думку, недоцільно.

Запропоновану класифікацію нормативних актів з питань планування видатків державного бюджету в загальному вигляді зображено на рис. 1.

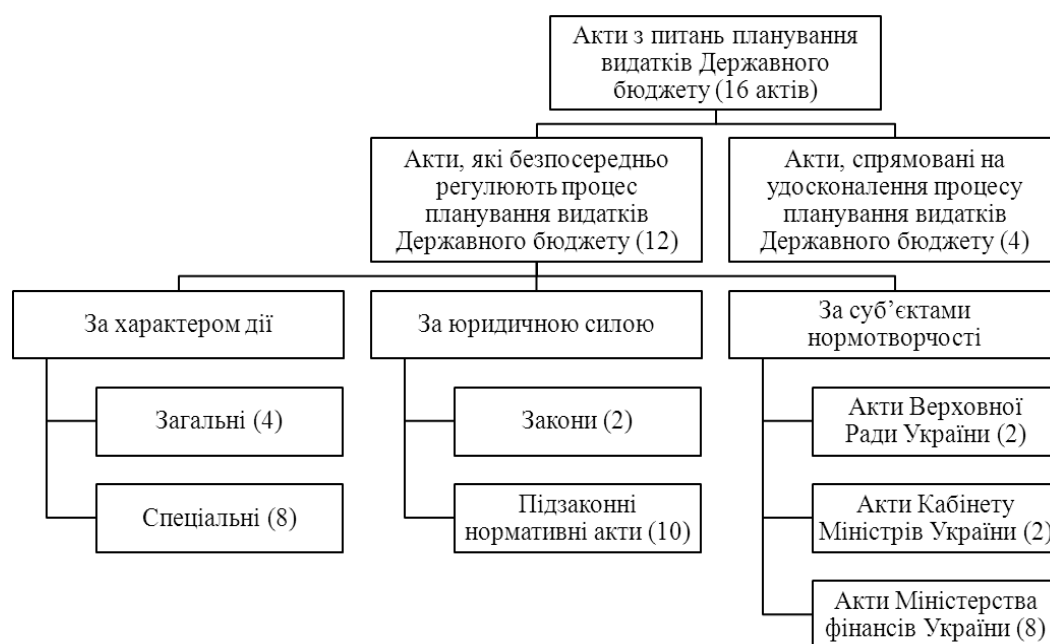

Рис. 1. Класифікація нормативних актів з питань планування витратків Державного бюджету України

Вважаємо, що запропонована класифікація нормативних документів дозволить більш ефективно організувати документаційне забезпечення правового регулювання процесу планування витратків державного бюджету.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. В результаті проведеного дослідження проаналізовано нормативні засади планування витратків Державного бюджету України. Реалізована мета статті дає змогу отримати такі результати:

- 1) схарактеризовано нормативні акти, які визначають принципи, метод, організаційні засади планування витратків державного бюджету, функції та повноваження учасників бюджетного процесу, методики та правила розрахунку бюджетних витратків;
- 2) розглянуто юридичні акти, які встановлюють основні проблеми у сфері планування витратків державного бюджету, а також нормативні документи, спрямовані на розв'язання окремих з них;
- 3) встановлено необхідність актуалізації нормативної бази з питань планування витратків державного бюджету. Визначено нормативні акти, які потребують удосконалення, а також документи, які необхідно розробити та затвердити з метою підвищення ефективності складання бюджетних витратків;
- 4) запропоновано класифікацію нормативних актів з питань планування витратків державного бюджету за чотирма ознаками – характером дії, сферою впливу, юридичною силою та суб'єктами нормотворчості.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Федчук С. І. Правове регулювання програмно-цільового методу у бюджетному процесі: досягнення та перспективи / С. І. Федчук // Фінансове право. – 2012. – № 1 (19). – С. 31–34.
4. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 р. № 538-р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1538-2002>
5. Корнієнко Н. М. Аналіз системи планування бюджетних видатків в Україні / Н. М. Корнієнко // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 4. – С. 389–393.
6. Ярошенко Ф. О. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України [Електронний ресурс] / Ф. О. Ярошенко, С. Д. Бушуєв. – К. : Міністерство фінансів України, УДУФМТ, 2010. – 592 с. – Режим доступу : http://www.e-reading.club/chapter.php/1002290/92/Vyudzhetniy_Kodeks_Ukraini.html
7. Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 06.06.2012 р. № 687. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1057-12>
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=356637
9. Про результативні показники бюджетної програми [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2010 р. № 1536. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10/paran15#n15>
10. Про бюджетну класифікацію [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>
11. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 12.03.2012 р. № 333. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12/page>
12. Про затвердження Інструкції про статус відповідальних виконавців бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 14.12.2001 р. № 574. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0003-02>
13. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів (за бюджетними призначеннями, визначеними законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період) на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим [Електронний ресурс] : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 25.07.2012 р. № 869. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2ae451f3-5935-4663-b82a-1dcc985045e2&title=NakazMinekonomrozvitkuVid25-07-2012-869-proZatverdzhenniaMetodichnikhRekomendatsiiSchodoRozroblenniaPlanivDialnosti>

GolovnikhRozporiadnikivBiudzhetnikhKoshtiv-zaBiudzhetnimiPriznachenniamiViznachenimi ZakonomProDerzhavniBiudzhетUkrainiNaVidpovidniiBiudzhетniiPeriodNaPlanoviiTaDvaBiudzhетniPeriodiSchoNastaiutZaPlanovim

14. Про паспорти бюджетних програм : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03>

15. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 р. № 57. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02>

16. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п>

17. Питання оптимізації кількості бюджетних програм [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.04.2011 р. № 292-р. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/292-2011-р>

18. Про Стратегію розвитку системи управління державними фінансами [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 774-р. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-р/page>

19. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>

20. Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет” [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 р. № 92-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-р>

21. Скакун О. Ф. Теорія права і держави / Скакун О. Ф. – К. : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ. – 2010. – 520 с.